

Митна експертиза як один з основних засобів митного контролю

З інтеграцією України, в умовах глобалізації, в світову економічну систему пріоритетним стає забезпечення економічної безпеки держави, що характеризується здатністю національної економіки до протистояння дестабілізуючій дії чинників, що створюють загрозу збалансованості структури зовнішньої торгівлі, та здатністю до забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовій системі господарювання. Викликані глобалізацією та зростанням торгівлі нові пріоритети в діяльності митних органів: забезпечення безпеки міжнародної торгівлі та боротьби з підробками, потребують вдосконалення системи організації митного контролю та митного оформлення

Інтеграційно обумовлені перспективи розвитку митної справи в Європейському Союзі та країнах-претендентах на членство в Союзі визначені системою цілей Митних прототипів, яка включає: розвинуту службу інформаційних і комунікаційних технологій; систематичну ідентифікацію митних ризиків; механізм спрощення митних процедур; ефективність митного огляду як однієї з основних форм митного контролю; гарантування достовірної митної оцінки; розвинуту і керовану систему митних лабораторій.

Митні органи України здійснюють поряд із документальним контролем фактичний митний контроль, однією з основних форм якого є митний огляд товарів і транспортних засобів комерційного призначення (ст. 336 Митного кодексу України). Митний огляд товарів і транспортних засобів здійснюється шляхом відкриття вантажних приміщень, транспортних засобів, тари й упаковки. Відбір проб та зразків товарів є одним з найбільш ефективних методів визначення якісних, індивідуальних характеристик товарів в ході проведення Суцільного огляду товарів, який, відповідно до положень Генерального додатку до Кіотської конвенції, здійснюється у випадках, коли митні органи не вдовольняються відповідністю деталей митної декларації. Одним з основних засобів митного контролю є експертиза. У разі потреби для участі у здійсненні митного контролю можуть залучатись експерти (ст. 327 МКУ).

Митний кодекс України, не даючи визначення поняття “ митна експертиза “, передбачає, що експертиза призначається, якщо для з’ясування

питань, що виникають у справі про порушення митних правил, виникла потреба у спеціальних знаннях з окремих галузей науки, техніки, мистецтва тощо (ст. 515 МКУ). Зазначена експертиза не є судовою експертизою.

Митну експертизу можна визначити як спеціальне науково-практичне дослідження, яке проводиться експертами з метою одержання достовірного, кваліфікованого, об’єктивного і незалежного висновку щодо автентичності документів та достовірності наданої в них інформації стосовно об’єктів митного контролю.

Митній експертизі, як особливому класу експертиз, притаманні власні: предмет, завдання, об’єкти та методи дослідження.

Предметом митної експертизи є як загальні проблеми митної справи, так і конкретні факти і обставини митного контролю. Так. Предметом є дослідження певних властивостей об’єктів, за якими митні органи можуть ухвалити рішення щодо: переміщення товарів через митний кордон України; віднесення товарів до списків дозволеного, обмеженого або забороненого законодавством обігу; митного найменування товарів з метою визначення коду УКТЗЕД; віднесення до певного митного режиму тощо.

Завдяки експертизі вирішуються такі завдання митного контролю: виявлення фактів недостовірного декларування товарів; забезпечення правильності нарахування та стягнення митних платежів; визначення належності до товарів, щодо яких застосовуються

встановлені законодавством про регулювання зовнішньоекономічної діяльності певні обмеження або заборони.

Об'єктами митної експертизи є матеріалізовані джерела інформації: перемішувані через митний кордон транспортні засоби і товари, а також їх проби та зразки, відібрані для дослідження; товаросупроводжувальні документи, що необхідні для митного оформлення та митного контролю (сертифікати і паспорти якості, ВМД, стандарти, технологічні регламенти тощо). Серед досліджуваних об'єктів необхідно відокремити "ідеальні об'єкти" – інформаційні продукти та ресурси, включаючи об'єкти інтелектуальної власності, а також фінансові інструменти.

До інструментарію митної експертизи відносяться методи експертиз та технічні засоби. При проведенні митної експертизи застосовуються такі методи: органолептичні, засновані на аналізі чуттєвого сприйняття людиною певних характеристик речовини (продукції), що відносяться до її якісних та діагностичних ознак та показників (застосовується для оцінки харчових продуктів, ароматичних речовин, дорогоцінних каменів); інструментальні: хімічні, поляризаційно-оптичні, спектральні, електромеханічні, хроматографічні (є більш точними та надійними порівняно з органолептичним); інформаційно-аналітичні.

Особливо актуальною на сучасному етапі є розробка митними лабораторіями методів неруйнівного контролю продовольчих товарів і сільськогосподарської сировини, що переміщуються через митний кордон України.

Залежно від черговості проведення митної експертизи поділяються на первинні, повторні (у разі необґрунтованого висновку або виникненні сумнівів щодо достовірності); Залежно від масштабу завдань, що вирішуються – на основні та додаткові (у разі недостатньої чіткості та повноти висновку); залежно від кількості експертів, що приймають участь в проведенні експертизи, та способу їх роботи – на одноосібні, комісійні (декілька експертів однієї спеціальності), комплексні (експерти різних спеціальностей та галузей знань).

Основними видами митних експертиз є ті, об'єктами дослідження яких є безпосередньо товари як такі. До них відносяться: 1) ідентифікаційна (повинна з'ясувати до якого класу або групи однорідних товарів відноситься досліджуваний товар та визначити найменування товару і належність до списку заборонених чи мають обмеження щодо ввезення/вивезення); сертифікаційна (повинна визначити марку, сорт, вид, натуральність товару та з'ясувати, чи відповідає досліджуваний об'єкт конкретному нормативно-технічному документу та чинним стандартам); хімічна (дозволяє визначити хімічний склад та вміст окремих компонентів, встановити наявність в зразку речовин, що вказують на належність до товарів, які підлягають особливому контролю); товарознавча (повинна визначити митне найменування товару згідно з товарною номенклатурою УКТЗЕД та якісні характеристики товару, що впливають на його вартість); оцінна (повинна з'ясувати призначення товару та визначити його споживчі властивості, а також товарні властивості відповідно до нормативно-технічних документів, встановити оптову ринкову вартість); екологічна (повинна визначити екологічну або експлуатаційну безпеку, наявність руйнуючих озон речовин, а також відповідність якості товару вимогам стандартів та медико – біологічних нормативів) та деякі інші.

Економічна ефективність від врахування експертних висновків в процесі митного оформлення і митного контролю зростає з року в рік.

Особливої актуальності набувають експертні системи на основі застосування математичного апарату нечіткої логіки, що дозволяє уніфікувати практичні аспекти ідентифікації об'єктів митного контролю у контексті впровадження Рамкових стандартів Всесвітньої митної організації.

Експертна система ідентифікації об'єктів митного контролю має забезпечити: скорочення часу митного оформлення товару; запобігання випадкам ухилення суб'єктів ЗЕД від сплати податків у повному обсязі та від заходів нетарифного регулювання

внаслідок декларування переміщуваних через митний кордон України не за своїм найменуванням та за невідповідним кодом товару за УКТЗЕД та оперативне вирішення складних та спірних питань з питань класифікації товарів, які виникають під час проведення митного оформлення.